

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 25.

Lýsingaprisur fyri petittregul: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsláttur í prísnum.

Týrsmiddag hin 19. juni 1928.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstodum og skrifstovuni. Telt. 143.

2. árg.

Tandlæge BREND

træffes 11—5. Telf. 114.

ÓSMÆDI og látturligt, stundum órt og lókut, hevur afturbaldsbláðið «Dimma» ferð eftir aðra kasta javnaðarmannum fyri at verða teir, sum í roynd og veru hava beint fyri sambandsfleirtalinum á Løgtingi og — skýgvað um stund eisini harra Effersoe úr landstingssessinum.

«Dimmalætting» og ein «Sambandsvælger» áttu, í staðin fyri at kunngjørt teirra óði og óvund, kannað eftir, um tað ikki eru brekini innanfyri teirra eigna politiska flokk, sum reistur er á ongum oðrum stóði enn ráðasjúkdómi, nakrar fáar for-oysskar stórkeypmenn og embætismenn. Teir, sum við at ósa Føroyingar upp móti hvørjum oðrum, við at bera so og so skikkaði tíðindi um handa og henda mann, at ein hesir menn sleppa frammat, so fara Føroyar á húsagang o. s. fr., vóru jú teir, sum skaptu hitt lagna og margháttliga «politiska» liði, ið nevnt sambandsflokkurin.

«Dimmalætting» og hin «Sambandsvælger», ið skrivur oddagreininu í «Dimmu» seinasta leygardag, mega tó vita, at tíðirnar eru nógv broyttar, síðani sambandsflokkurin var klæktur og skýrdur í 1906. Tað er nógv vatn runnið í havið síðani tá, og tað eru mangir Føroyingar farnir á húsagang síðani tá. Fyri «Dimmu» hava hesi húsagangsbúgv óivað verið ein fitt inntøka, og ikki man vera liðugt enn í so máta. Nú kann til hetta sigast, at við hesi viðurskifti gerst lítið undir hesari núverandi samfundsskipan: einari slíkari áskoðan vilja við eisini geva allan rættin, men uppøsingin og tær ræðslumyndurnar, sum sambandsflokkurin nýtti fyri at sleppa sínum upp-havsmanninum til ræði, hava við hesari niðurgangstíð her á landi givið sínum skaparum dyggt frammaná, so dygt, at tað av ósing og óvund, illvilja og treiski fylkta liðið sjálvt er farið at hugsað — og vendar frá með alla. Alt hevur jú sína tíð her á foldum, og smettusogur og óvundarverk kunna í bræði hevja seg, men tær fella um stund — og teirra fall verður stórt.

Skiligt er, at mesta óðin í «Dimmu» er um landstingssessin, sum — takkað verið javnaðarmannum — fer sambandinum av hondum. Til hetta skal sigast, at tað er ein vanligur siður í øllum londum, har javnaðar-

menn eru fáméntir á tingi ella í býarstýrum, eftir evnum at forað fyri, at tey smáu í samfelagnum liða nakað av tí, sum samtykt verður. Her er tað, at «Dimma» og «Sambandsvælger» skulu fáa svarið, sum er bæði stult og greitt og einki at ivast í: Javnaðarmenn á Føroya Løgtingi vilja forað harra Effersoe í at koma niður á Danating at hjálpa afturbaldsflokkunum at oyðuleggja tey rættindir, sum smáfólkíð hevur vunnið sær við

áralangt strev og stóran peningaligan og kroppsligan kostnað. Harra Effersoe hevur nógleingi verið teim donsku arbeiðarum ein ov stórir meinbogi — og endiliga sleppa teir av við hann. Hetta er so góð gerð móti tí danska ríkinum, og sambandið kann ikki ávísja nakað, ið tað hevur gjørt gignum oð hesi ár teir hava haft fleirtal millum Føroyingar, sum kann selast javnbjóðis við hesa gerð Føroya javnaðarmanna.

Banklovens Fallit.

At flv. Finansminister C. V. Bramsnæs.

Danmark har fra 1919 haft en Banklov. Den er ganske utilstrækkelig. Det ved enhver, der blot i ringeste Maade har beskæftiget sig med disse Spørgsmaal. Det ved Lovgivningsmagten, Rigsdagen, og Rigsdagen har klart og tydeligt givet Udtryk for denne sin Viden om Banklovens utilstrækkelighed.

Men alligevel — alligevel er det ikke muligt at faa Bankloven revideret.

Aarsagen hertil er *Bankvædet* i Danmark. Hvor stærkt Bankvædet er, og i hvilken Grad det forstaar at gøre sin Indflydelse gældende paa den nuværende Regerings Handlinger — det havde man klare Vidnesbyrd om ved Landmandsbankens Behandling i Rigsdagen i Slutningen af sidste Samling. Regeringens Evne til at føre Sagen igennem var i Virkeligheden fuldstændig lammet paa Grund af Bankmagtens Indflydelse. Derfor maatte Handelsminister Slebsager fremsætte sit umiddelbare og naive Forslag, som hverken Rigsdagen eller Befolkningen tog alvorligt, og først da et Underudvalg af Folketingsudvalget konstituerede sig selv som «Regering» og udarbejdede et helt nyt Forslag, kom der et Resultat — et Resultat, som Hr. Slebsager ydmygt maatte tage imod, men som næppe har bragt ham Taksigelser fra hans Bank-Vennekreds.

I Landmandsbankensagen maatte Hr. Slebsager og Bankmagten kapitulere, men paa Spørgsmaalet om Revision af den almindelige Banklovgivning har Bankerne sejret: *Der er intet sket!*

Lad os kort erindre om Sagens Gang. Under Venstreministeriet 1920—21 fremsatte Handelsminister Jørgen Christensen Forslag til Revision af Bankloven. De talrige Banksammenbrud havde vist, hvor letindigt — for ikke at sige mere — Bankstyret i Danmark var. Den vildeste Spekulation havde floreret, ingen Risiko var for langt ude, der skulde nok være en eller anden Bankdirektor, der vilde overtage den. Resultatet blev umaadelige Tab, og en fuldt berettiget Mistillid til

dansk Bankstyre greb den danske Befolkning.

Det var disse Forhold, der tvang Venstreministeriet til i 1923 at fremsætte Forslag til Revision af Bankloven. Der maatte gøres et Forsøg paa at berolige Befolkningen. Det vilde være Synd at sige, at Venstres Banklovsforslag af 1923 var vidtgaaende. Det blev fremsat i Landstinget, og som Socialdemokratiets Ordfører kritiserede jeg Forslaget ret skarpt og krævede Forbedringer. Men det var dog et Skridt i den rigtige Retning — hvis det var blevet gennemført.

Forslaget blev imidlertid ikke gennemført. Landstinget sendte det i Begravelsesudvalg, og Venstres Handelsminister var ikke den Mand, der skulde ulejlig Landstinget med at spørge til sit Forslag. Han havde jo fremsat det. Det maatte være nok.

I Foraaret 1921 kom Ministeriet Staaung til. Og som Erhvervsminister tog Staaung energisk fat paa den Opgave at faa forbedret Banklovgivningen. Et nyt og meget forbedret Forslag blev udarbejdet, og Staaung gik til Folketinget med sit Forslag — ikke til Landstinget at faa det begravet.

Resultatet af Samarbejdet mellem Staaung og Folketingsudvalget blev, at der i Foraaret 1926 opnaaedes fuld Enighed mellem alle Partier i Folketinget om en ny Banklov. Da Lovforslaget kom til tredje Behandling i Folketinget, blev det enstemmigt vedtaget.

Nu skulde man jo tro, at den ny Banklovs Skæbne var sikret. Samtlige Partier i Rigsdagen var enige, og — hvad der ikke bortforties — ved Forhandlinger underhaanden med Repræsentanter fra Bankverdenen var der ogsaa opnaaet Tilslutning fra denne Side til den ny Lovs Principer. Alt syntes saaledes i Orden. Men man havde glemt at tage Misteltenen (d. v. s. Landstinget) i Ed. Da Lovforslaget blev oversendt til Landstinget, lod man det ganske roligt ligge. Det blev slet ikke behandlet i den Rigsdagssamling.

Straks i Oktober Maaned

1926, da Rigsdagen efter samledes, fik Landstinget paany Forslaget forelagt i den Skikkelse, hvori det var enstemmigt vedtaget af Folketinget. Men heller ikke nu var Landstinget arbejdsberedt. Hverken for eller efter Folketingsopløsningen i December tog Landstinget fat paa Loven, og skønt Rigsdagssamlingen først sluttede midt i Juli 1927, kom der ingen Banklov.

Det blev nu klart, at det var med den ny Regerings Billigelse, at Landstinget saboterede Bankloven, og det blev ligeledes klart, at Bankverdens Indflydelse paa Regeringen var det afgørende Moment. Bankerne løb nu fra deres Standpunkt under Ministeriet Staaung. Den ny Regering skulde benyttes til at hindre en ny Banklov.

Hr. Slebsager blev da ogsaa Bankerne en lydig Tjener. Under Finanslovdebatten i Efteraaret 1927 erklærede han, at han ikke vilde fremsætte det Staaungske Banklovsforslag. Dette var dog en *alt for aabenlys* Afvisning, og den vakte derfor Bekymring i Hr. Slebsagers eget Parti. Hr. Slebsager valgte da den Udvej at fremsætte Lovforslaget, men fremsatte det saaledes, at der var fuld Garanti for, at det ikke vilde blive vedtaget.

Hr. Slebsager kendte Landstinget. Tre Gange forud havde dette Ting begravet et Forslag om ny Banklov i et Udvalg — det maatte vel kunne gaa en Gang til! Og Hr. Slebsager tog ikke fejl. For fjerde Gang sørgede Landstinget for, at der intet kom ud af et Banklovsforslag. De Rigsdagssamlingen sluttede i April i Aar, afgav Udvalgets Formand, Hr. Maegaard, den sædvanlige Erklæring om, at Udvalgets Arbejde ikke havde ført til noget endeligt Resultat.

Landstinget havde atter gjort sin Nytte, ja, det havde endda dækket saa godt over Hr. Slebsager, at han var blevet fri for overhovedet at tage Stilling til Lovforslaget. Hverken ved første Behandling af Forslaget i selve Landstinget eller under Udvalgsforhandlingerne var det muligt for Socialdemokraterne at faa Ministeren til at bekende Kulor. Ved Forelæggelsen antydede han, at han ønskede visse Ændringer, men han vilde ikke sig *hvilke*, og i Udvalget nægtede Højre — og Venstreflertallet at indkalde Hr. Slebsager til Samraad, saa man kunde faa Regeringens Stilling at vide.

Det hele var en Teaterforestilling efter de bedste Teatermonstre. Men man maa have Lov til at undre sig over, at et Ministerium tør hyde Rigsdagen den Slags Forestillinger. Og man maa undre sig over, at der kan findes en Udvalgsformand, som Hr. Maegaard, der er villig til at bruge Rigsdagen til slige Teaterfarcer.

Ser man bagom Teatret, er Situationen klar nok. Det er Bankerne, der har trukket i Traadene, og Hr. Slebsager og Hr. Maegaard har danset som Marionetter.

Paa et Tidspunkt var Bankerne dog uforsigtige nok til selv at vise sig paa Scenen. Der skete nemlig følgende: I et af de faataldige Udvalgsmoder, der blev holdt om Bankloven i Aar, mødte en Deputation fra Bankerne. Med den allehøjtidelige Mine rejste Deputationens Ordfører sig og — *opfordrede Udvalget til at standse sit Arbejde med Bankloven!*

Det er vistnok uholdt, at en Erhvervsdeputation paa den Maade griber direkte ind i Spørgsmaalet, om Rigsdagen skal arbejde eller ikke arbejde. Men under et Ministerium *Madsen-Mygdal* og med Hr. Slebsager som Handelssekretær er en Bankdeputation heller ikke en Flok almindelige Mennesker. De har en Indflydelse, og de ved selv, at de har en Indflydelse, der ikke staar tilbage for et Rigsdagsudvalg.

Bankdeputationen fik sin Vilje, Udvalgets Arbejde blev standset, og Banklovsforslaget begravdes.

— Men nu dukker der et helt andet Spørgsmaal op, og det er et Spørgsmaal, der ikke vender sig mod den bankafhængige Regering eller mod Rigsdagen, men mod Bankerne.

Hvad tænker Bankerne egentlig selv paa?

Er det virkelig muligt, at det ikke er gaaet op for de danske Bankledere, at der kan være nogen Interesse for dem selv i at fremskaffe en fornuftig Banklovgivning?

Har disse Bankledere ingen Forstaelse af, at der er et nøje Forhold mellem den Mængde Penge, der stilles til Bankernes Raadighed, og den *Tillid*, Bankerne nyder i Befolkningen?

Og har Bankernes Folk endnu ikke opdaget, at Spørgsmaalet om en bedre Banklovgivning er det samme som Spørgsmaalet om *større Tillid til Bankerne?*

Det staaer i Øjeblikket ikke særlig godt til med Tilliden til Bankverdenen i Danmark. Og det er ingen Tilfældighed. Dank Bankhistorie viser alt for megen Udygtighed og alt for megen Letsindighed. Saadanne Begivenheder, som Bankkrisen i 1907—08 og Sammenbrudene i 1920—26 sætter sine Spor i Folks Vurdering af Bankerne. Selvfølgelig gives der dygtigt og forsigtigt ledede Banker i Danmark. Mange endogsaa, det føler jeg mig overbevist om. Men de gode Banker kommer at lide under det mindre gode Ry, som de daarligere Bankers Ledelse kaster over hele Bankverdenen.

En Banklovs Opgave er i Virkeligheden at tvinge de mindre gode Bankledelser til at følge de samme Regler, som *frivilligt* følges af de godt ledede Banker. Det virker derfor noget uforstaaeligt, at en Modstand mod Bankloven kan fremstilles saaledes, som om alle Banker stod imod.

Det vækker ligeledes nogen Forundring, at Bankerne *fuldkomment kan skifte Standpunkt* i Løbet af et Aarstid i et saa betydningsfuldt Spørgsmaal som Banklovgivning. De samme